

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Annotationes In Librum Octavum Historiae Ecclesiasticae
Sozomeni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII ANNOTATIONES IN LIBRUM OCTAVUM HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SOZOMENI.

In Caput Primum.

Pag. 753. E'σὶ τῇ ἀρχῇ τῆς βασιλείας. Hunc locum correxi ex codice Fuketiano, in quo diserte scriptum est ἐν παραχρῆτὶ βασιλείας. Porro de Hunnis ad vastandas Orientis Provincias à Rufino evocatis, scribit etiam Claudianus in libro 2. adversus Rufinum. Eiusdem irruptionis Hunnorum meminit Beatus Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ. Ex quo discimus eam contigisse Arcadio 3. & Honorio 2. Consulibus, anno Christi 394. dum Romanus exercitus in Italia abesset, bello civili contra Eugenium occupatus. Quam opportunitatem nacti Huni, Romanum limitem nudatum omni militum presidio cernentes, in Orientis Provincias irruerunt. Unde suspicari quis possit, hanc calumniam adversus Rufinum confictam esse à Stilicone, ut evocatos ab eo Hunnos esse diceret, qui suo sponte motu per limitem patentem irruerant.

Pag. 754. βίβλα ἐφ' ἑαυτῶν. Malim scribere ἐφ' ἑαυτῶν τε, & ἑαυτῶν ἰδίαις προσετίθεισα. Atque ita legit Nicéphorus, ut videre est in cap. 1. libri 13. Porro de legibus ab Arcadio in exordio Imperii latis pro fide Catholica, vide Baronium in tomo quinto Annalium anno Christi 395.

καὶ ὅτι πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἰδιωτῶν. Mallem scribere transpositis vocabulis, ὅτι ἐπὶ &c.

Pag. 755. ἐκκλησίας ἢ τῶν ἐκείσε ταπεινῶν ἀφρημένῶν. Suidas in lexico hunc Sozomeni locum describens, legit ἀφρημένῶν, quod proculdubio rectius est. Locus Suidæ exstat in voce Σίστανος.

In Caput II.

Pag. 756. Πλείους ἢ τὰ αὐτῶν ἀκούων. Joannes Langus, qui Nicéphorum Latine interpretatus est, hæc de Libanii discipulis dici existimavit, qui cum Joannem publice in Ecclesia docentem audire consuevissent, ad Christi fidem conversi sunt. Præstat tamen hæc de cunctis generaliter, tam paganis, quam hæreticis intelligere, qui ad Joannem audiendum confluebant.

καὶ ἐν τῷ τῷ ῥαδίῳ. Senlum quidem hujus loci satis perspicuo. Supra enim dixit Sozomenus, Joannem in Ecclesia concionantem auditores

A suos ad virtutis studium, & ad rectam atque orthodoxam fidem traduxisse. Ac virtutis quidem studium eorum mentibus insinuassee exemplo vitæ ac conversationis suæ: rectam vero fidem eis persuasisse, non vi facundiz, sed pura ac sincera interpretatione sacrorum Librorum. Hic est sensus hujus loci: licet verba corrupta sint. In codice Fuketiano scriptum inveni καὶ ἐν τῷ τῷ ῥαδίῳ &c. Ego vero scribendum puto καὶ ἐν τῷ τῷ. Quam lectionem in versione mea sum secutus. At Nicéphorus hunc Sozomeni locum ita expressit: καὶ ἐκέρητο τοὺς αὐτοὺς τὰς ἀληθείας, καὶ ἡ ἐπιπέσει πλείους ἀκούων ἐκείσε ἢ τῶν ἑαυτῶν ἐπί τινι ἐρίῳ μὴ ὡς ἑαυτῶν ἑαυτῶν ἐκείσε ἐκείσε. ἀλλ' ὡς ἀληθείας, ὅτι πρὶν εἰληκεῖν τὰς ἑαυτῶν ἐξουσίας.

B ἀλλ' ὡς ἐπὶ ἀληθείας. Post hæc verba adjectum verbum εἰληκεῖν, ex codice Fuketiano, quod habetur etiam apud Nicéphorum. Porro in hoc loco mallem scribere ὡς ἐπὶ τὰ τῆς ἀληθείας &c.

θεοδωρῶν. Post hoc verbum in editione Roberti Stephani, quam secuti sunt Typographi Geneveses, addita erant hæc verba: πρὸς ὅν πλείονα, καὶ ὅτι ἑαυτῶν χριστοῦ ἐπιπέσει. Verum hæc à recentiore manu adjecta esse satis apparet. Nequidem ætate Sozomeni, Joannes cognomentum Chrysofolomi adhuc adeptus fuerat. Certe hæc appendix non legitur in codice Fuketiano, nec apud Nicéphorum. Quare fidenter animo eam expunximus, præsertim cum ejus epistola inferius fiat mentio, ut mox videbimus.

C ἐπιπέσει πρὸς αὐτὸν διπύμφο. Exstat hæc epistola Chrysofolomi, à Frontone edita in tomo 4. operum Joannis Chrysofolomi, sub hoc titulo. Eiusdem ad eundem Theodorum monachum liber secundus. Mirum est tamen Sozomenum unam tantum Joannis Epistolam ad Theodorum lapsum agnoscere. Sed & Helychius Hierosolymitanus Presbyter in Ecclesiasticæ Historiæ, unicam tantum agnoscit Epistolam Joannis Chrysofolomi ad Theodorum lapsum. Verba Helychii, si quis legere desiderat, habentur in actione quinta Synodi quintæ. Ubi tamen notandus est error Helychii, qui Theodorum non vitæ Monasticæ, sed Clericalis ordinis desertorem fuisse dicit. Atqui Sozomenus, & Chrysofolomus ipse, id refellit in supradicta epistola. Prior

autem liber, qui vulgo inscribitur ad Theodo- rum lapsum de Pœnitentia, mihi quidem Chry- stostomi esse non videtur. Si quis tamen Chry- stostomi esse pertinacius contenderit, non ma- gno opere repugnabo. Inter orationes tamen po- tius, quàm inter epistolas reponendus est ob ni- miam prolixitatem.

ὁ δὲ ταύτην ἐντυχὼν. Scribendum est ταύτην, quemadmodum Savilius in suo codice emen- davit.

Page 758 θεοφιλ. Theophilum Joannis Chrylostomi ordinationi interfuisse testatur etiam Socra- tes in libro sexto. Palladius tamen in dialogo de vita Joannis Chrylostomi, Theophilum peracta jam ordinatione supervenisse indicat his verbis: ἀπ' ἀρχῆς ἐν τῷ θεοφιλ. ὁ τῆς ἀλεξανδρείας ἐπίσκο- πος, προορῶν ἀπὸ τῆς καθ' ἑσθ' τῆς ἀνεπιλήπιον τῆς παύσεως ἢ τινότης πρὸς τὴν χειροθεσίαν. Nam ver- bum illud προορῶν significat appellere. Hoc igitur verbo innuere videtur Palladius, Theophi- lum eo tempore advenisse, quo aut celebrabatur, aut jam celebrata erat Joannis ordinatione. Con- firmat autem hanc sententiam id quod statim sub- jungit Sozomenus: Eutropium scilicet Præpo- situm sacri cubiculi, coegisse Theophilum, ut re- liquorum Antistitum sententiæ subscriberet. Jam igitur ab iis ordinatus fuerat Chrylostomus.

In Capite III.

Page 759 'Αιρινὸν ἐπὶ τῷτο ἀνακί. De hac legatione Acacii & Isidori ad Romanum Pontificem Ana- stasium, Palladius in dialogo de vita Joannis Chrylostomi ita scribit: εἶδεν ὁ αὐτὸς τὸν ἀνακί, ἀνικα σὺν ἀνακίῳ ἰδθῶν, πρὸς φλαβίαν τὸν θεοφι- λον κοινοῦν ἐθροισεν, ἐκὸς ἔτεσον ἀπιγομισμα- τῶν ἰουαννου ἐπικου &c. Et Acacius quidem mis- sus est à Flaviano Antiocheno Episcopo, cujus erat Suffraganus. Isidorus vero missus erat à Theophilo Alexandrino, ut litteras pacificas seu communicatorias, quas Theophilo scripserat Flaviano, ad Anastasium Episcopum urbis Romæ deferret. Id autem factum est anno Christi 398. sub exordium episcopatus Joannis Chry- stostomi, ut recte monuit Baronius.

αἱ δὲ γλῶσσαι. Veram hujus loci scripturam re- tinuit codex Fuketii, in quo legitur αἱ δὲ γλῶσσαι. Pro quo Nicephorus habet καὶ γλῶσσαι, quod idem est. Ita etiam Savilius ad latus sui codicis emendarat.

In Capite IV.

Page 760 ἐν τῷ ἰδιανόμων. Scribe mutato accentu το- μῶν. Qua voce utitur sæpe Sozomenus pro Ter- titorio.

Συλταγματάρχας. Musculus Duces, Christo- phorionus vero Præfectos exercituum interpre- tatur. Ego Præpositos interpretari malle. Nam Præpositi fere conjungi solent cum Tribunis, quemadmodum Sozomenus hoc loco συλταγμα- τάρχας jungit cum χιλιάρχοις. Certe ea vox plus aliquid inhi significare videtur, quam Centuriones. Possimus etiam συλταγματάρχας interpre- tari Principia legionum. Hi enim fere jungi so- lent cum Tribunis, ut videre est apud Ammia-

num Marcellinum. Ubi vide, si placet, quæ no- tavi.

ἰζήτησε. Scribendum est ἰζήτησε.

παρ' ἀξίαν δὲ ξαντὸν ἐμπερῆσαι. Assentior Savilio, qui ad latus sui codicis emendavit δόξας. Atque ita scriptum habet Nicephorus in lib. 13. cap. 5. ubi Sozomenum pene ad verbum describit.

ἐν τῷ ἀρεῶν φρονέσι. Ante hæc verba in co- dice Fuketiano superne adscripta sunt quatuor puncta, similitudinem crucis referentia. Quæ quidem puncta in margine etiam apposita sunt. Hæc autem nota indicare videtur, verba ista non esse Sozomeni, sed ab alio quodam addita innoter scholii sive interpretationis, atque idcirco ad B marginem esse rejicienda.

ἢ ἀρχαίον ἀργύριον. Gemmas & vasa aurea & argentea, ac reliquam pretiosam suppellectilem, his verbis designari puto. Nummos enim in men- sa argentiorum proponi solitos, ab his distin- guit Sozomenus. Quare ἀρχαίον ἀργύριον inter- pretari possumus opes captæ & translatæ faciles. Sic enim interpretari malim, quam cum Muscu- lo: opes quas in promptu habebant.

καὶ κερμάς βελῶν. Eadem vox legitur apud Nicephorum. Ubi Joannes Langus vertit: τα- σα σιδήλια τεῖλα plena. Savilius vero in margine sui codicis, interpretatur dolia, quod idem est. Do- lia enim antiquiorum erant siccilia. Porro arma & tela à Barbaris exportata fuisse dicit Sozome- nus, ἐν ῥωμαϊκοῖς ἔχημασι, id est in lecticis seu basternis, ut occultiora essent, cum mulierum le- sticas nemo auderet excutere.

ὅς ἐκείνι φουζὸν ἰζήτησε. Duplex hujus loci potest esse sensus. Aut enim vult dicere Sozo- menus, eos qui in Ecclesia illa erant inclusi, non potuisse amplius aufugere, eo quod fores Eccle- siæ clausæ essent. Aut certe dicit, eos qui cum Gaina ex urbe effugere non potuerant, utpote portis urbis regis clausis, in Ecclesiam illam con- fugisse. Atque hunc sensum veriorum puto. Nam ἀύλας, urbis potius dicuntur quàm templi. Deinde ante hæc verba ὅς ἐκείνι &c. in editio- ne Roberti Stephani, quam Genevensis expres- sit editione, apposita est subdivisio, quæ hunc sensum prorsus confirmat. Sed & Nicephorus eundem sensum sequutus est, ut patet ex cap. 6. lib. 13. in codice Fuketiano ante vocem ὅς, posi- ta est media distinctio, quæ favere videtur priori sensui.

φλαβίτας, in codice Fuketiano & apud Nice- phorum φλαβίτας scribitur rectius. Zosimus in lib. 5. & Eunapius φραβίδον vocant. Hic est Fra- vita, qui cum Vincentio Consul fuit anno Chri- sti 401. Ejus Elogium habes apud Suidam in vo- ce φραβίδος, ex Historia Eunapii Sardianis, quo loco narrabat Eunapius, qua ratione Fravita Ma- gister militum Orientis, latronum globos, qui per Asiam grassabantur extinxisset.

In Capite V.

τοσούτων ὅς πρὸς αὐτὸν τὸ πλῆθος ἐνιχρίσας. Malim scribere ἐπὶ τοσούτων ὅς &c. Quemadmo- dum legit Nicephorus. Nisi τοσούτων sumas ad- verbaliter.

pag. 764 ἐπίκουροι. Interpretes legerunt ἐπίκουροι. Ver-
tunt enim, velut oratura procumbit. Melius ta-
men vertissent cum Lango, caput demisit. In co-
dice Fuketiano scriptum inveni ἐπίκουροι, minus
probe. Apud Nicephorum excusum est ἐπί-
κουροι.

καὶ παρὰ δεξὸν. Melius in codice Fuketiano
scribitur καὶ παρὰ δεξὸν τὴν δεξιάν τε καὶ ἀριστεράν. Pro quo
Nicephorus habet δεξιάν.

In Caput VI.

pag. 765 Διάκονον ἦν ὑπὸ αὐτῶν μοναχῶν. Pessimè hunc
locum veterunt Interpretes, monachorum suo-
rum apud Scethin Diaconum. Quasi vero Joan-
nes Chrysofostomus monasterium habuerit apud
Scethin; aut quasi Heraclides, qui tum debebat
Constantinopoli, Diaconus eodem tempore ef-
fice potuerit Monachorum apud Scethin in Ægy-
pto. Longe rectius Joannes Lango ita vertit.
Heraclidem etiam Archidiaconum, ex eis, qui
sub diocesis sue administratione erant monachis;
qui in Scethi Evagrii monachi discipulus fuerat.
Socrates in lib. 6. cap. 10. Heraclidem hunc ait
fuisse Diaconum Chrysofostomi. ἦ αὐτοῦ διάκονον.
Pro quo Sozomenus dixit διάκονον ἦ ὑπὸ αὐτῶν.
Idem porro Heraclides Monachus fuerat in Sce-
thi, institutus illic ab Evagrio Monacho. Quare
scribendum est hoc loco, μοναχῶν ἦ ἐν τῆς Σαίτης.
Nihil planius hac scriptura, tantum ante vocem
μοναχῶν, apponenda est virgula. Hujus Heracli-
dis elogium habemus apud Palladium in vita
Chrysofostomi. ἀνδρα μοναχῶν ἐν τῆ ἱεράμῃ, δὸν
ἰγνυλῶν ἡγμένον μαθηματῶν, καὶ τῶν θεῶν χρηματῶν
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ θεολογῶν ἐν τῇ τέλει.

ἰσοσκελῶν. Ita Gentiles vocabant spectrum
quoddam dæmoniacum, eo quod ctara ac pedes
asininos habere videretur. Unde ἰσοσκελῶν etiam,
seu ἰσοσκελῶν id spectrum appellabant. A veteri-
bus autem Græcis ἔμπυσα dicebatur. Scholia-
stes Aristophanis in Thelmothor. ἔμπυσα, in-
quit, λέω καλῶ μὲν τὴν ἰσοσκελῶν. Idem in scho-
liis ad Ranas pag. 225. plura habet de hoc spectro,
& post illum Suidas in voce ἔμπυσα, & auctor ety-
mologici. In quo scribendum est ἰσοσκελῶν pro ἰσο-
σκελῶν. Porro hoc spectrum apparebat præcipue
iter facientibus, ut docet Harpocratio. ἔμπυσα,
inquit, φάσμα τῆς ἐνάτης, ὅπου σοιχοῦσιν ἱεράμῃ.

Ex quo corrigendi sunt Scholastes Aristophanis
ad Ranas, & Suidas & Auctor Etymologici, apud
quos τὰς ἰσοσκελῶν legitur pro σοιχοῦσιν. Quam
emendationem confirmat Philostratus in libro 2.
de vita Apollonii cap. 2. his verbis: ἰσοσκελῶν γὰρ
ἐστὶν ἡ λαμπρὰ φάσμα ἢ αὐτῶν ἰσοσκελῶν ἐπίσεισι
τῶν ἰσοσκελῶν ἐπὶ τῶν ἰσοσκελῶν. Idem in lib.
4. cap. 8. has empulas ab aliis lamias & mormo-
lucia dicit ait, & carnis humanæ appetentissimas
esse. Sed ut ad Onoscelidas redamus, de iis Psel-
lus in libro de dæmonibus loquitur pag. 83. ὅσοι
ἢ τῶν ἐπιδημιῶν αὐτῶν, ὑπὸ τῶν ἐπιδημιῶν τὰ
σάματα ἔχουσιν, οὗτοι τῆς ἰσοσκελῶν φασίν ἔσθαι.

καὶ ἀνοκτάται. Post vocem ἀνοκτάται, &
subdistingtionem apponendam puto; & reliqua
ita legenda uno tenore, λέγει τὴν καὶ ἀνοκτάται
καὶ ἀνοκτάται. Atque ita distingxit Nicephorus.

ἰσοσκελῶν ἢ αὐτῶν ἰσοσκελῶν. Miror quomo-

modo factum sit, ut Helladius Cæsariensis Episco-
pus Gerontium Nicomedia Episcopum ordina-
ret. Neque enim Nicomedia erat sub Diocesi
Cæsariensis Episcopi. Immo subiecta erat Epi-
scopo Constantinopolitano. Quippe Eudoxius
Constantinopolitanus Episcopus Eugenium Epi-
scopum Nicææ ordinavit, ut scribit Philostor-
gius. Adde quod Sozomenus hoc loco aperte te-
statur, Ambrosium scripsisse Nectario Episco-
po Constantinopolitano, ut Gerontium Episco-
patu Nicomediensi exueret, quare dicendum est,
Helladium id fecisse mandato Episcopi Con-
stantinopolitani; aut certe id fecisse ante ordi-
nationem Nectarii, dum Ecclesia Constantinopo-
litana Episcopum non haberet. Quod qui-
dem verius puto. Dici etiam potest, Episcopum
Cæsareæ, tanquam Primatem Ponticæ Diocæ-
seos, sibi vindicasse ordinationem Nicomedi-
ensis Episcopi.

ἰσοσκελῶν τῶν ἐπιδημιῶν. In codice Fu-
ketiano scriptum inveni ἰσοσκελῶν ἐν ἰσοσκελῶν. Quam
scripturam veriore puto. Subaudiendum est
autem verbum quod præcessit, διέκαλλον. Certè
καὶ ἐν τῷ ἰσοσκελῶν, non videtur Græcè dici posse.
Porro Eutropii cædes contigit anno Christi 399.
depositio autem Gerontii & aliorum Asiæ Epi-
scoporum, facta est anno quadringentesimo, ut
notat Baronius, seu potius 401. Causa enim Epi-
scoporum Asiæ primum examinata est in Conci-
lio Constantinopolitano, 13. Indictione, cum
Eusebius Episcopus Libellum Concilio obtulisset
adversus Antoninum Episcopum Ephesi, ut scri-
bit Palladius in vita Chrysofostomi: id est anno
Christi 400. Missi sunt deinde in Asiam Episco-
pi tres, qui testes audirent: hi tota ætate in Asia
commorati sunt. Postea Chrysofostomus ipse sub
finem Hyemis in Asiam profectus, Synodum se-
ptuaginta Episcoporum Ephesi congregavit, in
qua depositi sunt sex Episcopi, non autem tredecim
ut ait Sozomenus; & alii in eorum locum
substituti. Profectus igitur est Joannes in Asiam
anno Christi 401. profligato jam Gaina.

In Caput VII.

καὶ πατρὸς βασιλῆως. Patriciatus dignitatem
intelligit. Patricii enim Imperatoris Patres dice-
bantur, ut ex Claudiano aliisque notissimum est.
Porro hæc dignitas à Constantino Magno pri-
mum instituta est, ut testatur Zosimus.

ἰσοσκελῶν. Scribendum est procul dubio ἰσοσκελῶν
quod miror Interpretes non vidisse.

πῶς τῆς. Hujus Timasii deportationem
in Insulam Osiam Baronius refert anno Christi
395. post cædem Rufini Præfecti Prætorio.
Melius tamen, meo quidem iudicio, eam retu-
lisset in annum sequentem. Neque enim verissi-
mile est, tot ac tantos viros, Rufinum scilicet,
Timasium & Abundantium, uno eodemque
anno ab Eutropio oppressos esse. Certe ea res
gravissimam invidiam conlasset Eutropio. Ad-
de quod Eunapius apud Suidam in voce τιμάσιον,
scribit Eutropium Præpositum cubiculi,
eum evocasse ex Asia, ut summæ rerum illum præ-
ficeret: Timasium vero tanto cum fastu venisse

pag. 766

Constantinopolim, ac si Eutropium, ipsamque adeo Imperatorem ludibrio esset habiturus. Ex quo manifestè colligitur, Timasium noonis post Rufini cædem venisse Constantinopolim. Cum ergo Rufinus cæsus sit anno Christi 395, Timasii depottatio citius quam sequente anno contingere non potuit. De ejusdem Timasii deportatione locus est illustis apud Asterium in sermone adversus festum Kalendarum, quem dixit anno post Consulatum Eutropii; *ἡ δὲ ὑπαὶ τῆς χθρῆς ἔσπεύω ἀελθῶντων ἕχ ὁ πῶς οἱ κακῶς οἱ τῆς κρολλῆς ἀπειμῆθε, &c.* Rufiniam intelligit, *ἀλλ' ὅ μὲν στρατηγίας, τῆς αὐτῆς ταύτης ἐπιτυχῶν τιμῆς κακῶς ἐν τῇ ἰσχυραῖς ἀγῶνῃ καὶ τῆς λιβύνης ἀπώλει, φέρων τῆς κατὰ δίκην πῶ τιμοεῖαν, αἴτια τῆς ἀλάμοις ἐπιτυχεῖσας, ἵπειδὴ παρὰ αὐτῶν ἡ χύρα δὲ ἡ ἀπειδρασεῖν, ἀνορθῶ ἔδοικετο.* Quæ sic vertenda sunt. *Alter vero post militum Magisterium, cum eundem honorem adeptus esset, in sinibus Ægypti ac Lybia, miserè interit: cum capitale supplicium, quo condemnatus fuerat, fugere vellet, in arenosis locis extinctus: cum regio univversa, quam fugiendo pertransibat, siticulosa esset atque inculta.* De Timasio loquitur ut vides, de quo eadem narrant Zosimus atque Sozomenus.

Pag. 767

Ἐπὶ πῶ ἱερὰν ἡραπίζαν κειμένον. Interpres vertit sub sacra mensa jacentem. Musculus vero vertit, ad sacram mensam. Fieri quidem potest, ut supplices, qui ad Ecclesiam confugerant, sub ipsa altaris mensa jacuerint. Is tamen verbis id tantum significari puto, eos ad pedes altaris jacuisse. Sic Socrates in libro primo cap. 36. de Alexandro loquens in Ecclesiam ingresso orandi causa: *ἔ ἐς τὴν θοῖαν ἕλθων εἰσελθὼν, ἐπὶ πῶ ἱερὰν ἡραπίζαν ἑαυτὸν ἐπὶ σίμα ἐταίνας, ἔρχετο.* Rufinus quoque de eadem re loquens in libro 10. cap. 12. ita scribit: *Tum ille nocte, qua ad constitutionem intererat diem, sub altari jacentis.*

In Caput VIII.

Ἀκροτελεύτια συντηθήντις. Suffridus Petrus, qui tres postremos Sozomeni libros Latine interpretatus est, *ἀκροτελεύτια* vertit *corollaria*. Ego clausulas vertere malui. Intelligit autem Sozomenus doxologias Arianorum, quas ad calcem hymnorum canere solebant hoc modo: Gloria Patri per Filium in Spiritu S. uti docet Philostorgius in lib. 3. Historia. Quanquam Nicephorus non Psalmos, sed cantica quædam ab Arianis cantata esse existimat, quæ ipsi composuissent. Ego tamen Psalmos potius hinc intelligi puto, ut indicat vox *ἀκροτελεύτια*, id est Psalmorum clausula. Quam vocem Nicephorus procul dubio non intellexit. Eadem vox legitur apud Eusebium in libro secundo Historiæ Ecclesiasticæ cap. 17. sub finem; *ἔ ἰσῆτος μὲν ῥυθμῶν κοσμίως ἐπιψάλλοντο, οἱ λοιποὶ καὶ ἡ συχίαν ἀκροῦμβροι, τῶ ὕμνων τὰ ἀκροτελεύτια συνήχουσι.* Quæ verba desumpta sunt ex Philonis libro de vita contemplativa.

Ἐπὶ τῇ ἡραπίζῃ ἔ τελευτῆσεν. Nicephorus his verbis diem Dominicum à Sozomeno intelligi existimavit, qui est primus & ultimus dies Hebdomadis. Ego vero nequaquam assentior Nice-

A phoro. Primum enim dies Dominicus nunquam ultimus Hebdomadæ dies dicitur. Est quidem Dominicus dies primus & octavus, ob circula-rem cursum Hebdomadæ; ut observavi in Annotationibus Eusebianis; sed nunquam is dies postremus Hebdomadæ appellatur. Deinde si Sozomenus diem Dominicum duntaxat intel- lgeret, superfluum esset addere *ἔ τελευτῆσεν*, cum per hoc quod primum Hebdomadæ diem dixit, Dominicum diem satis designaverit. Aliud igitur hoc loco intelligi puto. Per primum enim septi- manæ diem, diem proculdubio Dominicum in- telligit. Per ultimum vero intelligit Sabbatum, quo die plerique Christianorum coll. ctas agere B confueverant. Noctē igitur, quæ Sabbati diem antecedit, conveniebant in unum Arianis, & no- cturnos Psalmos canebant: & primo mane ad Ecclesiam extra muros procedebant. Idem quo- que faciebant sequenti nocte, quæ Dominicum diem antecedeat. Idcirco autem in publicis porticibus nocturnos hymnos ac Psalmos canebant, quod clausis urbis regie portis, ad Eccle- siam suam procedere non possent, quæ erat ex- tra muros. Apud Christianos quoque idem mos fuit, ut docet Nicetius Episcopus in tractatu de vigiliis, qui inter opera B. Hieronymi editus est perperam. Sed Lucas Dacherius, vir doctissi- mus, ante paucos annos cum auctori suo resti- tuit in tomo tertio spicilegii. Male tamen in C manuscripto Codice hic sermo inscribitur de vi- giliis servorum Dei. Non enim de Monacho- rum, sed de Laicorum vigiliis agitur, nec Abba- tis hic sermo est ad monachos: sed Episcopi popu- lam alloquens, ut patet vel ex his verbis; *Nec sane onerosam vel difficile videre debet etiam delicatis vel infirmis corporibus, in septimana dñarum noctium, id est Sabbati atque Dominice, portionem aliquam Dei ministerio deputare: ista enim quasi purificatio est dierum quinque vel no- ctium, quibus stupore carnali ingravescimus, aut mundanis actibus obsessi letamur.*

ἰωάννης ὁ ἐν τῶ τω. Scribendum est procul dubio *ἰωάννης ὁ ἐκ*, qui emendatione nihil cer- tius: Staiinque emendandum est *τῆς κατ' αὐτὸν παρρησίας*, ut legit Interpres.

In Caput IX.

Σεραπίων ὁ ἐν ἡραπιάωνων. Hunc Serapionem Palladius in Dialogo de vita Joannis Chrylосто- mi, Presbyterum vocat. Sic enim ait: *σεραπίων καὶ τίλειον presbyterοι.* Forte Joannes Chrylосто- mus illum ex Diacono Presbyterum promove- rat. Idem postea Episcopus Heracleæ factus est. *διὰ κόνον ἰχθυροτόμοσ.* Duo hic observanda sunt. Primum quod ait Olympiadem, licet junior esset vidua, Diaconissam tamen esse ordinatam. Se- cundò quod eam ordinatam esse dicit ab Episco- pò Nectario. Utrumque enim antiquis Ecclesie moribus ac regulis contrarium videtur. Certe Epiphanius in hærci Collyridianorum, viduas duntaxat ac vetulas ad id munus promotas esse scribit. Sed & lex Imp. Theodosii cujus supra mentionem fecit Sozomenus, disertè vetabat, ne femine ante annum a tatis sexagesimum ad hoc

hoc officium eligerentur. Proinde satis mirari non possum, cur Nestorius, qui erat sub ditione Theodosii, Olympiadem adhuc adolescentulam Diaconissam fecerit. Nisi forte dicamus, id privilegium concessum esse à Theodosio. Quod verò ad ordinationem spectat, scio quidem Diaconissas posterioribus temporibus per manus impositionem esse ordinatas. Idenim disertè testatur canon 15. Concilii Chalcedonenfis. Verùm apud antiquos alius mos fuit, ut docet canon 19. Concilii Nicæni. In quo sancti Patres generaliter pronuntiant, Diaconissas manus impositionem non habere, easque inter licitas esse numerandas. Quamquam Zonas ac Balsamo Canonem illum Concilii Nicæni non generaliter de omnibus diaconissis, sed tantum de diaconissis Paulianistarum, quæ ad Catholicam Ecclesiam redirent, intelligendum putarunt. Sed verba ipsa canonis illius abundè eos refutant. Rufinus quoque in lib. 10. Ecclesiasticæ historiæ cap. 6. canonem illum de Diaconissis omnibus generaliter accepit. Porro ad officium Diaconissarum non videtur solum, verum etiam Virgines eligi tandem cœpere. Cujus rei exemplum habemus in Nicarete Bithyna, cujus meminit Sozomenus infra in hoc libro. Idem etiam de Macrina sorore sua testatur Gregorius Nyssenus in ejus vita. his verbis: ἀλλ' ἵππεδον ἦ μυστικῶς ὑπηρεσίας τὰς χεῖρας ἑαυτῆς ἔχουσα, ὁρῶν τὴν ἡγασμένην πρὸς τὸν ἀδελφὸν ματρί τῆς βίβης πλὴν τῆς τῆτο σπουδῆς &c. In fine vero ejusdem libri de Lampadia quadam Virgine, idem proditiis verbis: ἰδὼ τις ἀποτὸν ἄλλο μὲν ἦ ἡρώδην τῆς παρθένου ἐν τῆς δόξασθαι βασιμῶ, λαμπρῶν ὀνομα αὐτῆς. Sed Interpretes neutrum horum locorum videtur intellexisse.

Pag. 769

Ἐν ἀπὸ τῶν ἡ λαύ. Hunc locum emendavi ex codice Fuketiano, in quo ita legitur: ὁρῶς πλὴν ἡρώδην τῆς ἀπὸ τῶν ἡ λοιπῶν μεταρῶν πλὴν δόξασθαι. καὶ τὰ ἐπιθῆσθαι ἔχουσα. Loquitur Sozomenus de monachis, qui vel in urbe Constantinopoli, vel in aliis oppidis ac vicis diœceseos Joannis Chrysofomi debebant. Plura enim per totam illam diœcesin erant Monasteria, jam inde à temporibus Macedonii Episcopi Constantinopolitani, qui multa Monasteria Constantinopoli ædificavit, & Monachorum in iis degentium subsidio fultus, adversus Homosianos plurima atrociter gessit, ut ait Sozomenus in libro 4. cap. 2. In his celebre fuit monasterium Marathonii, cujus meminit idem Sozomenus in libro 5. Ac fortasse de his monasteriis intelligendus est Sozomeni locus supra citatus, de Heraclide Diacono Joannis Chrysofomi, quem Sozomenus vocat δόξασθαι ἢ ὁφ' ἑαυτὸν μοναχῶν ἢ ἐν τῆς ἐκείτω, id est, Diaconum Monachorum, qui erant sub dispositione Joannis Chrysofomi, quos ille ex Sceti Constantinopolim evocaverat, sicut postea Cyrillus Tabennensis Monachos Canopum traduxit. Porro Monachorum ejusque diœcesis cura, ad Episcopum Provinciæ pertinebat, qui vicium illis atque annonas & reliqua necessaria subministrabat. Testatur id Possidius in vita beati Augustini sub fine ita scribens: Clerum sufficientissimum & monasteria virorum ac feminarum diligenti cura constabulata, omnia quæ necess-

A *Saria erant provisâ dimisit.* Sic legitur in optimo codice monasterii Musciascensis, qui nunc est in Bibliotheca viti Cl. Claudii Jolly, Canonici Parisiensis Ecclesiæ.

καὶ τῶτον περὶ τῆς. Malim scribere καὶ τῶτον περὶ τῆς &c. quam lectionem in versione mea locutus sum.

In Caput X.

τῶν σφύρων δασυτάτα. Suffridus Petrus vertit *Pag. 770* asperitatem Syrorum. Musculus vero *crassitatem*, quod minus probo. Neque enim id convenit Syris, qui tinnula & acuta voce loquebantur, ut alicubi testatur Imperator Julianus. Joannes autem Langus vertit densitatem. Idcirco autem B Sozomenus asperitatem seu densitatem in loquendo tribuit Syris, quod crebris aspirationibus uterentur.

καὶ τὸ λαὸς τοῖς λόγοις ἠδύην. Pro verbo ἠδύην Nicephorus tria posuit hoc modo: καὶ τοῖς λόγοις ἐπαύλην, καὶ ὁρῶς ἑαυτὸν πᾶσι ἡρώδην μὲν δὲ καὶ ἰδὴ ἔξ.

αὐτὸν ἐν τῶτοις ἑρμηνεύεται. Scribendum videtur ἐν τῶτοις quemadmodum legit Interpretes. Si quis tamen vulgatam lectionem velit defendere, ut ἐν τῶτοις idem sit quod ὁρῶς τῶτοις, id est, ad hæc, praterea; equidem non valde repugnabo.

τοῖς παλαιῶν ἐνδεκνύμην. Rectius apud Nicephorum scribitur τοῖς παλαιῶν.

καὶ ὁρῶς ἡρώδην. Per Theodosium scilicet *Pag. 771.* C filium adjurabat & obtestabatur Chrysofomum Augusta, ut notavi in commentariis ad historiam Socratis.

In Caput XI.

καὶ ἐν ἐπιτολῇ ἡρώδην. Existant tres epistole Paschales Theophili Alexandrini Episcopi, à B. Hieronymo in Latinum Sermonem conversæ. Sed hæc de qua loquitur Sozomenus, hodie non existat. Ejusdem Epistolæ meminit etiam Cassianus in lib. Collationum.

ἰκανῶς ἐφύλαξι τῆς ἀπόφραξ. Fortè scribendum est ἐμάλαξι. Nam vulgata scriptura meo quidem judicio tolerari non potest. Quis enim verbum φυλάξι eo sensu usurpatum unquam legit, pro compescere seu cohibere.

In Caput XII.

Ὅτι ἔξω φασί. Intelligere videtur Socratem, *Pag. 772* vel eos à quibus id mutuatus est Socrates. Certè Socrates in libro 6. cap. 7. hanc causam fuisse dicit odii Theophili adversus Isidorum. Aliam tamen ejus rei causam refert Palladius in vita Chrysofomi.

ὁρῶς ἡ κληρονόμου. Hunc locum non intellexerunt. Interpretes. Nam Musculus quidem ita vertit. Quod ambo de sorore Theophili, ab illa se heredem fuisse adscriptum testificari detrectassent. Suffridus autem Petrus sic vertit. Quod hî ipsum à sorore sua heredem fuisse scriptam testari detrectassent. Sed verba Græca non hunc sensum habent. Neque enim Theophilus, sed soror Theophili, hæres scripta fuisse dicitur ὁρῶς τῆς, id est ab aliquo. Sic enim legendum est mutato accentu. Quod cum non vidissent Interpretes, scæde lapsi sunt hoc loco. De hac porro Sorore X

Theophili, deque fœda illius morte, loquitur A
Palladius in vita Chrysofomi.

In Caput XVI.

Pag. 773 παρατησαμένους ὃ αὐτός. Lego παρατησαμένους, quemadmodum etiam legit Nicephorus.

ἁλλῶ σοφίας. In codice Fuketiano scriptum inveni, ἁλλῶ φιλοσοφίας. Quod magis probo. Sic enim Sozomenus vocare solet monasticam vivendi rationem.

Ζωήσουσε σοφίᾳ τὸ μοναχικόν. Idem etiam de Theophilo testatur Socrates. Verum uterque dissimulat id, quod præcipue narrandum fuit: Theophilum scilicet collectâ Episcoporum Synodo in urbe Alexandria, damnasse Ammonium duosque ejus fratres, tanquam hæreticos & Origēnistas. Cumque eos apud Præfectum Augustalem accusavisset, perfecisse ut exilio damnantur, & impetrasse ab illo militare præsidium. Quo succinctus, cum ad solitudinem venisset, plus quam trecentos Monachos & Clericos ex Ægypto fugavit. Hi autem fugati, in Palæstinam se receperunt, ut scribit Palladius in vita Chrysofomi. In Historia autem Lausiaca cap. 117. paulo aliter id narrat. Neque enim trecentos, sed centum & viginti sex fuisse scribit; nec Æliam, sed Diocæsaream se recepisse.

In Caput XIII.

Pag. 775 Ἐν αὐτῷ δύναιτο. In codice Fuketiano scriptum inveni εἰς αὐτῷ δύναιτο, quod magis placet.

In Caput XIV.

ἄρτοτερον αὐτῷ μεμφομένη. Vide omnino, quæ notavi ad librum 6. cap. 10. Historiæ Socratis.

ἀσπηγῶσε πλὴν ἀνάγνωσι. Scribendum est procul dubio πλὴν ἀνάγνωσι. Quod confirmat Socrates in cap. 10. lib. 6.

καὶ ταῦτα ὑποφίξιδος. Assentior Henrico Savilio, qui ad oram sui codicis emendavit ταῦτα, accentu rejecto in ultimam syllabam. Paulo ante ubi legitur σωθῶσε ποιείν, codex Fuketii scriptum habet σῶσετον.

Pag. 776 καὶ ἰωάννης πρὸς αὐτὸν σωμλθεῖν. Scribendum est procul dubio καὶ ἰωάννης πρὸς αὐτὸν. Quomodo etiam Savilius in suo codice emendavit. Sed & Nicephorus ita in Sozomeno legisse apparet ex cap. 13. lib. 13.

In Caput XV.

Pag. 777 καὶ Ἀλάμου. Sic etiam scribitur apud Nicephorum. Verum in codice Fuketiano scriptum inveni Ἀλαμάνου. Quomodo etiam Savilius ad latus sui annotavit. De eodem Salamane monacho, ejusque fratribus, vide Sozomenum in lib. 6. cap. 32.

Pag. 778 ὅτι εἰ αὐτὸς ποιθεῖς κατέγνωσε. Male ambo Interpretes, Musculus scilicet & Suffridus Petrus, articulum ὅτι in neutro genere acceperunt, quod ferri non potest. Rectius Langus de Monachis ipsis interpretatus est; quem & nos sequuti sumus.

* Ἄμοθιν ἄμος. Scribendum est ἄμοθ, ut in codice Fuketiano emendatum est eadem manu.

κακῶς ἔσθηθεῖς πολλαῖς. Variè hunc locum distinxerunt Interpretes. Nam Musculus quidem post vocem πολλαῖς, distinctionem apposuit. Suffridus autem Petrus post has voces ἔσθηθεῖς interpunxit, ex libro Christophoroni, ut opinor. Ego vero post verbum ἔσθηθεῖς distinctionem apponere malui, tum quia in codice Fuketiano ita distinguitur hic locus, tum quia Nicephorus ita interpunxit. Dehujus porro Cyrini morbo loquitur Palladius in vita Chrysofomi, ita scribens: ἵτις ἐξ ἑαυτῶν ἐκείνων κατ' ἐλίγον ἐπέλεξε τὰς τελευτὰς, ἵρουσὶν δὲ τὰς ἀφορμὰς ἡγῶντο.

In Caput XVII.

κατηγορεῖν ἰστοίμους. In codice Fuketiano legitur ἰστοίμους, non male.

μοναχὸς σωμλθεῖν. Non dubito quin scribendum sit σωμλθεῖν, quod Nicephorus ita interpretatus est: σωμλθεῖν μοναχὸν ἢ Σορεῖν. Ceterum nemo ut novum mirari debet, quod Monachi in Ecclesia Clericorum munus obisse dicuntur. Id enim eo tempore usitatum fuit, ut ex Ambrosio discimus in Laudatione Eusebii Vercellensis Episcopi, & ex Possidio in vita Beati Augustini, ubi dicit eum monachos intra Ecclesiam instituisse.

σοφίᾳ ἢ ἀλλοτρίον μοναχόν. A Monachis scilicet quos Rufinus in suburbano suo juxta Basilicam Apostolorum collocaverat, ut paulo ante scripsit Sozomenus. Certe Ammonium in Basilica Apostolorum sepultum esse, testatur etiam Palladius in Dialogo de vita Chrysofomi.

In Caput XVIII.

αὐτῷ ἐγκλημα ἀλασθῆ. Rectius in codice Fuketiano scriptum est ἀλασθῆ.

εἰς ἐμὰ ἔσθηθεῖς ἄρτοτερον ἐγκλημα γειθρημίον. Procul dubio scribendum est γειθρημίον. Refertur enim ad vocem καθάρσει.

καὶ μυσταγωγὸν ὅτι αὐτὸς σαθῶν. Suffridus Petrus hunc locum ita interpretatur. Et Liberorum suorum in religione gubernatorem. Melius institutorem dixisset. Musculus vero Mustagogum vertit non male. Sic autem ab Eudoxia vocatus est Joannes Chrysofomus, vel quod ipsius filios sacro lavacro tinxisset, vel quod eos è sacro fonte suscepisset. Certe de Theodosio Juniore Eudoxiæ filio id testatur Nicephorus cap. 9. lib. 13. cum à Joanne è sacro fonte susceptum fuisse. Potest tamen μυσταγωγὸς sumi pro eo, qui catechizat. Quod munus Episcoporum olim fuisse docet Hieronymus in Epistola ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani. Magis tamen placet prior expositio. Nam μυσταγωγὸν pro baptizare usurpat Sozomenus infra capite 21. Utitur eadem voce Palladius in vita Joannis Chrysofomi, ubi illum à Meletio Antiocheni Episcopi baptismatum esse dicit.

ἄναπλον. Anapulus locus est ita dictus ad sinistram latus Ponti Euxini, ut docet Procopius in libro primo de ædificiis: cuius meminit etiam Stephanus in voce ζωανωτ λιμνῶν. In eo loco situm erat suburbanum Eudoxiæ Augustæ, quod Marianæ dicebatur, teste Nicephoro.

Pag. 783. ὡς ἰερῶν θεμῶν. Hæc verba referenda sunt ad id, quod proxime sequitur, εἰρήνην προσεπειτῆ τῆ λαῶν. quod non moneret, nisi ab interpretibus animadvertum non fuisset. Nicephorus tamen hæc verba retulit ad id verbum, quod præcessit, ἀποφθερισάδης, quod non probō.

In Caput XIX.

Ἡδη γδ τοῖς κρητύσι προσκρήσαν. Assentior Henrico Savilio, qui ad latus sui codicis emendavit Ἡδη. Certe ita legitur apud Nicephorum: nec sensus patitur, ut aliter scribamus aut legamus.

Pag. 785. διτιλιαν ἱεροῦσι. Rectius in codice Fuketiano scriptum est ἱεροῦσι, mutato accentu. Quantum vero discrimen afferat accentus mutatio in hac voce, jam supra observavi. Porro apud Nicephorum in cap. 17. lib. 13. scribitur etiam ἱεροῦσι, perinde ac in Fuketiano.

In Caput XX.

Πρὶ τῆ δίκου τῆς μεγάλης βουλῆς. Hanc ædem Senatuum vocabant: qua sita erat in Regione secunda urbis Constantinopolitanæ, ut docet vetus descriptio ejusdem urbis. Idem quoque testatur Palladius in Dialogo de rebus Joannis Chryostomi, ubi agit de incendio majoris Ecclesiæ.

Ἡ τῆ ἀγαλλῆς βασιλικῆς ἐπέων. Assentior Christophorono & Savilio, qui emendarunt ἀναθῆς.

Pag. 786. ὡς ἀλειδῶν ἀπὸ κατὰ φθορισμῶν. Hunc locum non intellexerunt Interpretes. Musculus enim ita vertit. Obijt ille sententiam Episcoporum sibi post priorem Synodum communicantium, qui plures fuerint quam illi, qui se condemnassent, & quod Canon Ecclesiasticus hoc prohibeat. Eodem quoque modo hunc locum interpretatus est Suffridus Petrus. Vecum hanc interpretationem refellit Socrates ac Nicephorus. Apud quos Leontius Episcopus Joanni Chryostomo, qui sexaginta quinque Episcopos post reditum suum sibi communicasse dicebat, ita respondet: Atqui plures erant à quibus condemnatus es. Scio quidem Socratem à Baronio esse reprehensum; eo quod Chryostomus à triginta sex duntaxat Episcopis, ut ait Palladius, vel à quadraginta quinque, ut legitur in Bibliotheca Photii, fuerit condemnatus. Sed responderi potest, Chryostomum in Synodo quidem ad Quercum à quinq; & quadraginta tantum Episcopis fuisse damnatum: Plures tamen postea Episcopos, ad quos Missa fuerat epistola Synodica, condemnationi ejus subscripsisse.

Ἰεροδῆλον ἱεροῦσι. Assentior Henrico Savilio, qui ad latus sui codicis annotavit, forte scribendum esse ἱεροῦσι. Sensus certe id necessario postulat.

In Caput XXI.

Ἄντοις ἔτι μυστηρίων. Non probō interpretationem Suffridi Petri, qui sic vertit. Dum adhuc mysteriis occupantur. Non enim de missarum solennibus, nec de Eucharistia hic loquitur Sozomenus, sed de Sacramento Baptismi, quod ea noctetradi consueverat. Quæ expositionem confirmat Palladius in Dialogo de vita Chryostomi, & Chryostomus ipse in epistola ad Innocentium Papam. Certe verbum μυστηρίων, non aliud significat, quam Baptismi Sacramenta tradere, ut supra notavi. Porro Sozomenus hoc loco dissentit à Palladio. Nam Palladius clericos Joannis vigiliam festi Paschalis in thermis Constantinianis celebrasse dicit, non in majore Ecclesia ut Sozomenus.

τὸ πῶν ἐνωικίας. Procul dubio scribendum est ἐνωικίας. Eundem errorem jam supra observavi in hoc libro.

Ἐς προσανθῆς ἕως ἡσπέρου. Non video, quis sit sensus horum verborum, nisi pro ἡσπέρου scribamus ἡσπέρου, aut certe Diaconum Joannis Chryostomi intelligamus. Idcirco enim hunc Servum Elpidii Presbyteri ad eadem faciendam conduxerant adversarii Joannis, quod Elpidium Presbyterum scirent Joanni insensum esse. Porro Palladius in vita Chryostomi, septem homines à Sicario illo vulneratos fuisse dicit, quorum quatuor eodem die interierunt.

In Caput XXII.

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡσπέρου. Hæc ab Acacio & Antiocho Episcopis Imperatori Arcadio dicta esse scribit Palladius, ipso magni Sabbati die, non autem post Pascha, ut tradit Sozomenus.

In Caput XXIII.

Καὶ τότε ἀπὸ συνῶσι. In codice Fuketiano scriptum est συνῶσι, rectius, ut opinor. Atque ita legisse videtur Nicephorus, ut videre est in cap. 28 lib. 13. Nam pro his verbis, hæc substituit, τῆ ἀπὸ ἐκκλησιῶν. Paulo post ubi legitur καὶ ἑαυτοῖς συνῶντες, malim legere συνῶντες, cum Henrico Savilio.

γύνακα πρὸς βίαν τῆ νόμου. Deest verbum ἀφαιδύσαν.

παρθένων ἐκκλησιαστικῶν. Virgines Ecclesiasticæ dicuntur ad distinctionem earum, quæ debebant in monasteriis, quæ monachæ dicuntur in epistola Siricii Papæ. Hæc virgines locum separatam habebant in Ecclesia, tabulis conclusum, ut docet Ambrosius in sermone ad Virginem lapsam. Oblationes item offerebant & communicabant seorsum à reliqua multitudine, ut colligitur ex cap. 25. Concilii Triburienensis. Ecclesiasticæ potro dicebantur, eo quod adscriptæ essent albo seu matricula Ecclesiæ, κατὰ τὸν παρθένων & πορνῶν vocat Basilius in epistola canonica ad Amphiloctium.

Ἐπὶ βίαν τῶν προσεμῶσα. In codice Fuketiano pro vocabulo βίαν τῶν, scriptum est ἀπὸ συνῶν, quemadmodum etiam legitur apud Nicepho-

rum in cap. 25. lib. 13. Sed & Grammaticæ leges Agnis, libidine scilicet, ebrietate & avaritia, ut ibidem testatur Eunapius, & ex Eunapio Zosimus. Porro præter Harbazacium, etiam Valentinianus Comes contra Isaurus missus est, qui Rhossum & Seleuciam expugnarunt, ut scribit Palladius in vita Joannis Chrysofolomi. Finito tandem hoc bello, multæ quæstiones agitatae sunt de his, qui se Isauris latronibus junxerant, aut qui eos occultaverant. In quibus excellendis, nec quadragesimæ, nec ipsum Pascha diem excipi oportere Imperator lege sanxit, ut videre est in libro nono codicis Theodosiani, titulo de quæstionibus.

In Caput XXIV.

Pag. 791 *Ευσεβίου ἀναγνώστου.* Hujus meminit Palladius in vita Chrysofolomi sub fine; ubi eum *Ψάλλω* vocat, quod idem est. Sidem enim erant Plaltæ & Lectores. Unde juncto vocabulo *Ψάλλω* dicuntur in Novellis imp. Justiniani.

Pag. 792 *τίλω εἰς τὴν ἐπισκοπὴν κοινωρίαν ἡρώδου.* In codice Fuketiano scriptum invenit *ἡρώδου*, longè rectius meo quidem judicio. Eodem ferè modo loquitur Constantinus Imperator in epistola ad Alexandrum & Arium: *ἢ ἡρώδου κοινωρία ἡρώδου.* Maluissimè etiam dicere *τίλω* ἡρώδου ἢ ἐπισκοπὴν κοινωρίαν. Sic enim Græci loqui solent.

Pag. 793 *τὸ μὲν ἐπιπέδον.* Exstat ea lex in lib. 16. cod. Theodosiani, titulo de his, qui religione contendunt. Sic autem habet: *Imperatores Arcadius & Honorius, Eutychieano P. P. Rectores Provinciarum moneantur, ut conventus eorum arceantur illiciti, qui Orthodoxorum religione suffulti, spretis sacrosanctis Ecclesiis, alio convenire conantur: his, qui ab Arfacii, Theophili, Porphyrii, Reverendissimorum Antistitum communioni dissentiant, ab Ecclesia procul dubio repellendis. Datum 14. Kal. Decembr. Constantinopoli Honorio VI & Arifaneto Coss. Vide Baronium ad annum Christi 404. cap. 54. & sequentibus.*

In Caput XXV.

Ὀυνοὶ τὸ ἔσπον. Zosimus in libro quinto Historiarum pag. 799. scribit, fugitivos ac desertores Militiæ in unum collectos, cum se Hunnos esse mentirentur, Thraciam tunc vastasse: donec Fravitus Magister militum, qui bello adversus Gotham inclaruerat, contra eos missus, cunctos ad internecionem delevit. Ex his patet error Nicephori, qui hunc Sozomeni locum describens in cap. 35. lib. 13. addit, Hunnos istos, qui Thraciam vastarunt, Huldin ducem habuisse. Immo Huldus amicus ac foederatus erat Romanorum, ut testatur Zosimus ibidem.

ὅτι ἡ ἐπιπέδου λυσία. De hoc motu Isaurorum consulendus est Zosimus in libro quinto pag. 802. Marcellinus Comes in Chronico, Stilichone 2. & Anthemio Consulibus *Isauri*, inquit, *per montem Tauri discursantes, ingens dependum republice importarunt: quibus Narbazacius legatus majus continuo rependit incommodum.* Jordanes in libro de successione regnorum, hunc Marcellini locum describens, sic habet. *Contra quos Arbazacius directus, majus continuo rependit incommodum.* Ita legebatur in Vulgatis editionibus ante Gruterum, ut Gruterus ipse in notis suis testatur, optimè meo quidem judicio. Nam & à Zosimo in supradieto libro *ἀρβαζακίου* dicitur hic Magister militum, & apud Suidam in voce *ἀρβαζακίου*. Ubi integrum ejus elogium habes ex Historia Eunapii Sardiiani. Nonnulli vero hunc Magistrum militum per ludibrium vocabant Harbazacium, ob rapinas & furta. Erat enim rapacissimus, & tribus vitiis infi-

ἡ ἐπιπέδου ἀρβαζακίου. Procul dubio scribendum est *ἡ ἐπιπέδου*. Certe observari in manuscriptis codicibus has duas præpositiones ferè semper inter se confundi. In codice Fuketiano deest vox *ἡ ἐπιπέδου*.

ἡ ἐπιπέδου ἐπιπέδου. Hunc locum non intellexerunt Interpretes. Musculus enim Epiphanium secutus, vertit in *Illyrios irriti*. Quomodo etiam Langus Nicephori Interpres; Suffridus autem Petrus interpretatus est *Illyrios concitavit*. Ego vero neutram Interpretationem probō. Neque enim Stilicho adversus Illyrios profectus est: Sed tantum Alaricum adversus eos misit, pollicitus se eum occidentalibus copiis brevi secuturum. Verum promissis non stetit, ut testatur Sozomenus ac Zosimus. Quare hoc loco supplenda est vocula in hunc modum, *ἡ ἐπιπέδου ἀρβαζακίου*. Sententiam nostram confirmat ipse Sozomenus in cap. 4. lib. 9. ubi eadem repetit, quæ hic dixerat.

ὁ παρὼν τὸ αὐτὸν κατὰ ἀπὸ τὸ ἰόνιον. Id est, Jovium, qui creatus fuerat Praefectus Praetorio Illyrici. Atque ita Nicephorus hunc Sozomeni locum intellexit. Sic enim habet *ἡ ἐπιπέδου ἐπιπέδου*, ἰόνιον τὸν ὁ παρὼν ἐκείνοισι ἀρβαζακίου. Nec aliter Epiphanius Scholasticus. Porro Illyricum duplex erat eo tempore. Aliter Orientale: alterum Occidentale. Quod jam inde à temporibus Theodosii Augusti institutum videtur, cui, Gratianus Imperator cum Orientis Imperium regendum tradidisset, Illyricum quoque adiecit, ut testatur Sozomenus in libro septimo cap. 4. Certe Theodosius paulo post quàm à Gratiano in Imperium aditus fuerat, Thessalonicae baptizatus est, quæ urbs caput erat Orientalis Illyrici, quemadmodum Sirmium Occidentalis. In Notitia Imperii Romani, quæ paulo post Honorii mortem scripta videtur, sex Provinciæ numerantur Illyrici Occidentalis. Pannoniæ duæ: Savia, Dalmatia, Noricum Mediterraneum, & Noricum Ripense. Porro Stilicho Magister militum Honorii, Illyricum Orientale sub Honorii ditionem redigere cogitabat, ut universum Illyricum Occidentali Imperio subiceretur, quemadmodum olim subditum fuerat ante Theodosii tempora, ut docet Zosimus.

ὁ παρὼν τὸ αὐτὸν κατὰ ἀπὸ τὸ ἰόνιον. Hunc locum non intellexerunt Interpretes. Musculus enim ita vertit. *Intro pacto, ut cum Romanis ducebatur confugeret.* Suffridus autem Petrus hoc modo interpretatus est. *Intro pacto, ut ad Romanos duces transfrent.* Pessimè omnino. Lan-

gus vero Nicephori Interpres ita vertit. *Re ita* *composita, ut & ipse cum Romanis Arcadii Du-* *cibus congrederetur.* Vere quidem, sed non ex- *mente Sozomeni. Hic igitur sensus est horum* *verborum. Cum Stilicho Alaricum sibi adjun-* *xisset, eique dignitatem Magistri militum ab Ho-* *norio deferri curasset, pactus ut Alaricus cum* *suis copiis in Provincias Illyrici Orientalis ir-* *rumperet, ipse quoque promiserat se cum Ro-* *manis militibus protinus adfuturum. Sed ne pro-* *missum impleteret, duæ res impedimento fuêre.* *Radagaisi scilicet irruptio, qui cum quadringen-* *tis millibus armatorum Italiam petebat: dein-* *derumor de Alarici obitu, ut scribit Zosimus in* *lib. 5. pag. 802. & sequentibus. Hoc est, quod* *paulo infra scribit Sozomenus: μήλων γδ έκδου-* *μειν ως άμολόγησε σιλίχων, ένσέν ζυάμμασιν* *ήπειρέθη.*

ήνωειν ζυάμμασιν. Idem scribit Zosimus. Sti- *lichonem scilicet, cum Ravennæ esset, & profe-* *ctionem jam pararet, ut junctis cum Alarico co-* *piis Illyricum Orientale invaderet, literas Hono-* *rii Augusti ex urbe Roma accepisse, quibus nun-* *tiabatur Constantinum in Galliis tyrannidem* *arripuisse.*

In Capite XXVI.

Pag. 794 *Επιστήλη έννοκέντιου έπέρ τή ζυωσος όμου.* Delunt *hæc verba in codice Fuketiano, & eorum loco hic* *titulus legitur, τή άραπη τή άδελφή ένάντη έννοκέν-* *τιου. Quis titulus omitti non debuit. Ad margi-* *nem autem adscripta sunt hæc, έπιστήλη έννοκέντιου.* *έν τή σωτειρίη τή άραθην σωσειδός. Procul* *debio scribendum est έν τή σωτειρίη ή τή άρα-* *θην σωσειδός έν τή ένάλφη.*

και έν τή άδελφά. Olim conjeceram scriben- *dum esse transpositis vocabulis, και άδ έν τή άδελ-* *φά, ut ad præcedentia referatur. Si cui tamen* *displicet hæc conjectura, equidem non magno-* *pere succensebo.*

ή τή ένάλφη σωσειδός σωσειδός. In codice Fuketia- *no scriptum inveni τή ένάλφη σωσειδός σωσειδός.*

έτέρα έπιστήλη άπό τής κληρικός. In codice Fu- *ketiano hæc ad latus leguntur adscripta, additis* *etiam his verbis: και λαϊκός. Porro notabit hic* *studiosus lector, Innocentium Papam in ea qui-* *dem Epistola, quam ad Joannem Episcopum* *scripsit, nomen suum postponere. In epistola ve-* *ro ad Clerum & populum Constantinopolita-* *num nomen suum præposuisse.*

δωάμμαθα έμειν προσείχεται. Sensus postulat, *ut pro έμειν scribamur ήμειν. Quod tamen miror* *neque à Lango, neque à Mulculo animadversum* *fuisse.*

Pag. 795 *άλλοι άποκαθίσταθ.* Melius scriberetur *άπο-* *καθίσταθ. Quod verbum infra occurrit in hac* *epistola, έπειδ ήπειρ άδ έ ένίσκοπθ δύναθ ή ένά-* *θ, ός άδίνως άποκαθίσταθ. Ubi codex Fuketii* *scriptum habet άποκαθίσταθ, male ut opinor.*

ένι έσθι τής ή καθόνων άφελουάης. Ita legi- *tur etiam apud Nicephorum. Mallem tamen* *scribere ένι έσθι τής &c.*

ένι έσθι. Ex hoc loco colligitur, Ecclesiam *Romanam eo tempore, id est sub initium quinti* *sæculi, solos adhuc canones Nicænos suscepif-*

lo, quibus conjuncti erant Sardicenses. Quem- *admodum enim Ecclesia Romana solam fidei* *formulam suscipiebat, quæ Nicææ fuerat pro-* *mulgata, eamque adversus omnes hæreses unam* *sufficere existimans, reliquas fidei formulas post-* *modum in variis Synodis editas repudiabat; ita* *etiam solos eos canones admittebat, qui Nicææ* *fuerant publicati. Postea tamen & Romani An-* *tiochenos canones, & Episcopi Orientales, Sar-* *dicensis Synodi canones susceperunt. Quod fa-* *ctum est ætate Dionysii exigui, ut ex ejus colle-* *ctione percipitur.*

έν τή άραπη άδ ένάλφη. Hæc sic intelligen- *da sunt, quasi dicat, non omnes, qui canonem il-* *lum Antiochenæ Synodi condiderunt, hæreti-* *cos fuisse, sed plerosque eorum. Certe non o-* *mnnes illos fuisse hæreticos testatur Julius Papa* *in Epistola ad Orientales, quam refert Athana-* *sius in Apologetico. Palladius in Dialogo de víta* *Chrylostomi, ait canonem illum Antiocheni* *Concilii de Episcopis, qui post Synodalem sen-* *tentiam in pristinam sedem semetipsos resti-* *tuunt, à quadraginta Episcopis Arianis conditum* *fuisse. Quod unde haulerit, equidem nescio. Vi-* *de si placet, quæ notavi in libro 1. Observatio-* *num Eccles., cap. 8.*

τά γδ καλώσ άφελουά. Scribendum videtur *άφελουά, ut legerunt Interpretes.*

δημητρίου, κυριακός, ευλυσιου. Horum quatuor *Pag. 796*

Episcoporum mentio fit à Palladio in Dialogo de *vita Chrylostomi. Ex iis Demetrius Pflinuntis* *Episcopus, primò à Joanne missus fuerat ad In-* *nocentium, ut ipse testatur in Epist. ad eundem* *Innocentium. Postea vero iterum Romam ve-* *nit peragrato Oriente, ut scribit Palladius. Eu-* *lysius Apameæ Episcopus fuit. Palladius vero* *Helenopoleos. Cyriacus autem cujus urbis fue-* *rit Episcopus, mihi quidem incompertum est.* *Emilenus Episcopus dici videtur à Palladio in* *sine dialogi, ubi agit de exiliis Episcoporum.* *Porro hi quatuor Episcopi ab Innocentio Papa* *postea missi sunt ad Arcadium Imperatorem unà* *cum aliis quinque Episcopis & duobus presbyte-* *ris Ecclesiæ Romanæ, ut legitur apud Palladium* *& Sozomenum nostrum.*

In Capite XXVII.

Έμμελις γδών. Apud Nicephorum scribitur *Pag. 797* *έμμελις. Cæterum Palladius in Dialogo de vita* *Chrylostomi, Atticum protus imperitum fuisse* *scribit, factarum litterarum. Sed fortasse Pal-* *ladio haudquaquam habenda est fides; quippe* *qui Atticum oderat, utpote adversarium Joannis* *Chrylostomi.*

In Capite XXVIII.

Σω τοίς έν τής έω. Innocentius cum ad Arca- *dium Imperatorem quinque Episcopos mitteret* *& duos Presbyteros Ecclesiæ Romanæ, qui suas* *& Imperatoris Honorii litteras ei offerrent, mi-* *sit unà cum illis quatuor Episcopos Orientis, De-* *metrium, Cyriocum, Eulysium, ac Palladium, qui* *pro causa Joannis Chrylostomi ad ipsum vene-* *rant, ut scribit Palladius in Dialogo de vita Chry-* *lostomi, & ex eo Nicephorus.*